herpy

LEGWANY

## Bazyliszek paskowany

# *Basiliscus vittatus*

*Basiliscus vittatus* to szybka, długonoga jaszczurka z brzegów wód Meksyku i Ameryki Środkowej, znana z tego, że potrafi biec na dwóch nogach po powierzchni wody. Samiec osiąga do 60 cm długości łącznie z ogonem i nosi duży grzebień na głowie. Gatunek jest aktywny w dzień, żywi się głównie owadami i wymaga wysokiego, wilgotnego terrarium z UVB, ciepłym miejscem do wygrzewania i częścią wodną.

Rodzina: Corytophanidae  Nazwa angielska: Brown Basilisk  Dawna nazwa: *Cristasaurus mitrella; Dactylocalotes elisa*

**NAJWAŻNIEJSZE FAKTY**

### ZWIERZĘ

| | |
|---|---|
| Wielkość dorosłego osobnika | **35-60 cm**<br>długość całkowita z ogonem |
| Długość życia | **5-8 lat** |
| Aktywność | **Za dnia** |
| Tryb życia | **Nadrzewny, naziemny i półwodny** |
| Środowisko | **Suchy las, las deszczowy i mokradła** |
| Trudność | **Średnio zaawansowany** |

### HODOWLA

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **90 × 90 × 120 cm**<br>D × S × W dla 2 dorosłych osobników |
| Temperatura w dzień | **25-30 °C** |
| Miejsce wygrzewania | **35-40 °C** |
| Temperatura w nocy | **23-26 °C** |
| Wilgotność | **60-80%** |
| Woda | **Część wodna** |
| UVB | **Niezbędne**<br>Strefa Fergusona 2 |
| Pokarm | **Owady, owoce i kręgowce** |
| Utrzymanie | **Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami** |

### ROZMNAŻANIE

| | |
|---|---|
| Rozmnażanie | **Jajorodny** |
| Dojrzałość płciowa | **6-15 miesięcy** |
| Wielkość zniesienia | **2-18 jaj** |
| Zniesienia w roku | **1-5** |
| Inkubacja | **55-70 dni**<br>przy 28-31 °C |

### OCHRONA I FORMALNOŚCI

| | |
|---|---|
| CITES | **Niewymieniony** |
| Załącznik unijny | **Niewymieniony** |
| IUCN | **Najmniejszej troski (LC)** |

## O gatunku

*Basiliscus vittatus* to smukła, długonoga jaszczurka o dużej głowie, długim ogonie i palcach z frędzlami łusek wzdłuż boków. Barwa podstawowa jest brązowa, z szachownicowym wzorem czerni, bieli i brązu oraz żółtym do jasnego pasem na każdym boku, który zaczyna się za okiem i ciągnie aż do tylnych nóg. Samce mają duży, płatowaty grzebień z tyłu głowy i niski grzebień nad barkami, ale nie mają wysokich grzebieni grzbietowych i ogonowych, jakie ma *Basiliscus plumifrons*. Samice mają pofałdowany kaptur za głową i niższy grzebień grzbietowy. Samce mają najczęściej łososiowy brzuch, samice szary do srebrzystego z odcieniem różu.

To najmniejszy z bazyliszków, osiągający 35-60 cm łącznie z ogonem. Samce dorastają do 45-60 cm, samice do 35-45 cm, a samo ciało (od pyska do kloaki) osiąga do około 22 cm. Epitet gatunkowy vittatus oznacza „zaopatrzony w wstęgę” i nawiązuje do wąskiego, wstęgowatego grzebienia na głowie samca. Młode mają wyraźniejszy rysunek niż dorosłe osobniki.

Zwierzę jest nerwowe i bardzo szybkie. Przestraszone skacze do wody albo biegnie na tylnych nogach, a frędzle łusek na palcach pozwalają mu przebiec krótki odcinek po powierzchni wody, zanim zanurzy się i popłynie dalej. Samce są wyraźnie uległe i wolą się wycofać, niż konkurować z samicami o pokarm.

## Występowanie i środowisko

*Basiliscus vittatus* występuje od środkowego Meksyku (od Jalisco i Tamaulipas na południe) przez Belize, Gwatemalę, Honduras, Salwador i Nikaragwę po Kostarykę i Panamę, sięgając do około 1400 m n.p.m. Występowanie w Kolumbii jest wątpliwe i nie zostało uwzględnione na mapie.

Na Florydę gatunek został zawleczony i utworzył tam populację, ale nie należy ona do naturalnego zasięgu.

> **Naturalny zasięg:** Meksyk, Gwatemala, Belize, Salwador, Honduras, Nikaragua, Kostaryka i Panama.

### ŚRODOWISKO

Gatunek żyje w tropikalnych i subtropikalnych lasach suchych, wilgotnych i deszczowych, zawsze blisko wody. Przebywa w gęstej roślinności wzdłuż strumieni, kanałów, stawów i jezior, wspina się zarówno po krzewach i niskich gałęziach, jak i chodzi po ziemi. Nocą śpi na gałęziach i w gęstym listowiu, często nad wodą.

Jest aktywny w dzień i czujny, wygrzewa się na gałęziach, kamieniach i brzegach; temperatura ciała aktywnych zwierząt wynosi około 35 °C. W razie zagrożenia spada lub ucieka do wody. Klimat ma porę deszczową i porę suchą. Jaja składane są od maja do sierpnia w norkach w wilgotnej ziemi, często wzdłuż brzegu kanału, a młode wykluwają się na początku pory deszczowej.

## Hodowla

### TERRARIUM

Para albo samiec z dwiema samicami potrzebuje wysokiego terrarium o wymiarach co najmniej 90 × 90 × 120 cm (długość × szerokość × wysokość), a im większe, tym lepiej. Gatunek jest aktywnym biegaczem i wspinaczem, a małe terrarium powoduje stres i sprawia, że zwierzę ociera pysk o szybę i nabawia się ran. Samców nigdy nie wolno trzymać razem. Do pięciu świeżo wyklutych młodych może przebywać w terrarium o wymiarach około 75 × 30 × 30 cm, ale trzeba je obserwować i rozdzielić, gdy podrosną i zaczną walczyć.

Urządź terrarium mocnymi gałęziami na kilku wysokościach, gęstymi roślinami żywymi lub sztucznymi (*Epipremnum*, *Philodendron*, *Dracaena*) i wieloma kryjówkami, bo zwierzę czuje się bezpiecznie tylko w gęstej roślinności. Podłoże musi utrzymywać wilgoć: włókno kokosowe, ziemia bez nawozu lub kora cyprysowa. Wodospad lub system zraszania pomaga utrzymać wilgotność.

Zasłoń trzy boki i dolną część frontu tłem lub nieprzezroczystym materiałem, żeby zwierzę nie wbiegało w szybę.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

### TEMPERATURA

Temperatura powietrza powinna wynosić w dzień 25-30 °C, a miejsce do wygrzewania powinno mieć temperaturę powierzchni 35-40 °C, mierzoną termometrem na podczerwień. Nocą odpowiednie jest 23-26 °C. Użyj spotu halogenowego nad gałęzią wysoko w terrarium, a na noc, jeśli w pomieszczeniu jest zimno, ceramicznego promiennika ciepła na termostacie. Osłoń wszystkie lampy, żeby zwierzę nie mogło się poparzyć.

Reszta terrarium powinna być chłodniejsza, żeby zwierzę mogło wybierać między ciepłem a cieniem. Mierz temperaturę termometrami cyfrowymi przy miejscu do wygrzewania i w chłodnej części. Zbyt niska temperatura powoduje słabe trawienie i osłabienie odporności, a zwierzę musi zawsze mieć możliwość ucieczki od ciepła.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

### WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 60-80 %. Zraszaj terrarium i listowie 1-2 razy dziennie albo użyj systemu zamgławiania lub zraszania z timerem i mierz wilgotność higrometrem. Rośliny, wilgotne podłoże i część wodna utrzymują wilgotność, a zwierzęta piją krople z liści. Przed rozmnażaniem można zastosować zimą nieco suchszy i chłodniejszy okres z wilgotnością 45-55 %.

Nie poświęcaj wentylacji na rzecz wilgotności. W stojącym, mokrym powietrzu rozwija się pleśń, a zwierzę ma problemy z drogami oddechowymi i skórą.

### WODA I JAKOŚĆ WODY

Zwierzę kąpie się i spędza czas w wodzie, a część wodna musi być na tyle duża, żeby całe mogło się w niej położyć. Filtrowany zbiornik lub wodospad utrzymuje wodę w czystości i podnosi wilgotność. Często wymieniaj wodę lub ją filtruj i regularnie czyść zbiornik, bo zwierzę oddaje kał do wody.

Umieść wodę tak, żeby zwierzę mogło do niej skoczyć z gałęzi. To jego naturalna droga ucieczki.

### OŚWIETLENIE I UVB

*Basiliscus vittatus* jest aktywny w dzień i przez cały dzień potrzebuje UVB, żeby wytwarzać D3 i przyswajać wapń. Gatunek wygrzewa się w słońcu i półcieniu nad wodą, a lampa UVB powinna zapewniać strefę Fergusona 2, czyli indeks UV najwyżej około 3 w miejscu do wygrzewania i mniej w pozostałej części terrarium. Zwykle sprawdza się świetlówka T5 6 % lub podobna lampa, ale odległość zależy od typu lampy, więc postępuj zgodnie z zaleceniami producenta i najlepiej mierz. UVB nie przechodzi przez szkło ani plastik, a świetlówki wymienia się zgodnie z zaleceniami producenta.

Światło włącza się na 12 godzin i wyłącza na 12 godzin przez cały rok. Uzupełnij je mocnym LED-em dla roślin i zwierzęcia. Naturalne światło słoneczne w siatkowej klatce na zewnątrz latem jest korzystne, ale zwierzę musi mieć cień i nigdy nie może stać na bezpośrednim słońcu w szklanym terrarium.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

### ŻYWIENIE

*Basiliscus vittatus* żywi się głównie owadami i innymi stawonogami, ale zjada też opadłe jagody, a starsze zwierzęta jedzą więcej pokarmu roślinnego. Podawaj świerszcze, szarańczę, karaczany, drewnojady i pająki, a larwy barciaka tylko od czasu do czasu. Rozmrożona noworodkowa mysz raz-dwa razy w miesiącu w zupełności wystarczy. Jagody, mango i papaję można podawać dorosłym oszczędnie, ale u młodych łatwo wywołują biegunkę.

Owady karmowe nie mogą być większe niż odległość między oczami zwierzęcia. Młode karmi się codziennie, dorosłe co drugi dzień. Oprószaj owady wapniem prawie przy każdym karmieniu i preparatem witaminowym raz w tygodniu, a owady karmowe dobrze wykarmiaj przed podaniem. Samice są żarłoczne, więc pilnuj, żeby samiec też dostał swoją porcję.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

### ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest płochliwy, szybki i stresuje się przy manipulacji. Brane do ręki zwierzęta uciekają lub gryzą. Jeśli trzeba wziąć zwierzę do ręki, rób to spokojnie i tylko wtedy, gdy to konieczne. To zwierzę do obserwacji, a nie do trzymania w rękach.

Samce są terytorialne i kiwają głową na znak groźby oraz podczas zalotów. Dwa samce w jednym terrarium walczą, a walki mogą zacząć się już w wieku około 5 miesięcy. Samice są żarłoczne przy karmieniu, a samce tak uległe, że młody samiec może zostać wyparty i słabo rosnąć. Dlatego młode samce odchowuj osobno, aż dobrze się rozwiną, zanim połączysz je z samicami.

## Rozmnażanie

### DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce są większe i mają duży grzebień na głowie oraz grzebień nad barkami, samice pofałdowany kaptur i niższy grzebień grzbietowy. Gatunek wcześnie osiąga dojrzałość płciową, od 6. miesiąca życia, a najpóźniej w wieku 15 miesięcy, często długo przed osiągnięciem pełnych rozmiarów. Do rozmnażania wybieraj tylko zdrowe zwierzęta z zapasami tłuszczu w ogonie.

### GODY I KOPULACJA

Gatunek łatwo rozmnaża się w niewoli. Nieco suchszy okres, w którym wilgotność spada do około 50 %, i temperatura 29-31 °C w dzień pobudzają do kopulacji, a stosuje się 12 godzin światła i 12 godzin ciemności. Przed połączeniem trzymaj samice przez pewien czas osobno od samca. Samiec kiwa głową i powoli się zbliża, a gotowa samica opuszcza głowę i unosi ogon. Samiec chwyta samicę za skórę na karku, a kopulacja trwa około 10 minut.

### SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica zaokrągla się po tygodniu lub dwóch i około trzech tygodni po kopulacji szuka miejsca na gniazdo. Wstaw pojemnik do składania jaj z wilgotną mieszanką torfu, ziemi i piasku o głębokości co najmniej 20 cm. Samica składa 2-18 jaj, najczęściej 4-7, a ich liczba zależy od jej wieku, wielkości i kondycji. W naturze składa jedno zniesienie w roku, ale w niewoli trio może dawać jedno zniesienie miesięcznie w sezonie, więc szybko pojawia się wiele młodych, dla których trzeba znaleźć miejsce.

#### INKUBACJA

Wyjmij jaja i oznacz je na górze, żeby zachować ich ułożenie. Zakop je w dwóch trzecich w mieszance wermikulitu i wody (1:1 wagowo) w inkubatorze z cyrkulacją powietrza. Temperatura powinna wynosić 28-31 °C, a wilgotność być wysoka, zwłaszcza przez pierwsze cztery tygodnie. Wyklucie następuje po 55-70 dniach, a całe zniesienie wykluwa się w ciągu jednego-dwóch dni. Zostaw młode w inkubatorze, aż wchłoną woreczek żółtkowy.

#### ODCHÓW MŁODYCH

Młode przenosi się do małego terrarium urządzonego tak jak dla dorosłych, z miejscem do wygrzewania o temperaturze około 38-40 °C i UVB. Codziennie podawaj im małe owady karmowe, takie jak małe świerszcze i mączniki, oprószone wapniem i witaminami, oraz świeżą wodę. Młode mają duże zapotrzebowanie na wapń. Trzymaj je w małych grupach osobników tej samej wielkości i oddzielaj samce, gdy tylko zaczną walczyć, często w wieku około 5 miesięcy.

## Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika z błędów w urządzeniu terrarium. Typowe to:

- Metaboliczna choroba kości przy zbyt małej ilości UVB lub wapnia.
- Rany na pysku od wbiegania w szybę lub ocierania się o nią w zbyt małym lub zbyt odsłoniętym terrarium. Zapewnij kryjówki, gęstą roślinność i większe terrarium.
- Infekcja dróg oddechowych przy słabej wentylacji lub zimnym, stojącym powietrzu.
- Biegunka u młodych karmionych owocami.
- Urazy ogona, palców i szczęki po próbach ucieczki.
- Pasożyty wewnętrzne i roztocza, zwłaszcza u zwierząt odłowionych z natury.
- Problemy ze złożeniem jaj u samic bez odpowiedniego miejsca do składania.

Idź do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę nie je przez ponad tydzień, jest osowiałe, ma obrzęki lub rany, które się nie goją.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

### Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.